СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 178. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 1 серпня, 1934. VOL. XLII. No. 178. Jersey City, N. J., Wednesday, August 1, 1934. THREE CENTS.

ЗАГРОЗА ВЕЛИКОГО СТРАЙКУ В ШІКАҐОВСЬКИХ РІЗНИЦЯХ

ШІКАҐО. — Серед різників, котрі працюють у „Юніон Сток Ярдс", шириться обурення на те, що підприємці наймають для обходження худоби страйколомів. Різники щораз більше говорять, що і їм треба вийти на страйк, щоби не працювати зі страйколомами. Покищо урядники юнії різників кажуть, що вони противні такому страйкови, але як робітники рішать більшістю, юнія мусітиме страйк оголосити й вести.

Тимчасом власники ще далі противляться, щоби неправильні робітники мали заплату, встановлену в кодексі. Через те до полагодження страйку ще далеко.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК МАЛЯРІВ.

НЮ ЙОРК. — Понад 12,000 малярів і хатних декораторів, котрі належать до 13 місцевих юній у Мангетені, Бронксі й Ричмонді, вийшли на страйк, щоб запротестувати проти загрози обниження заплати й продовження годин праці.

НОВІ ЗАХОДИ ПОЛАГОДИТИ СТРАЙК У МИНЕАПОЛИСІ.

МИНЕАПОЛИС. — Федеральні посередники, о. Гас і Е. Донеґен, предложили власникам ріжних бизнесів, проти котрих ведеться страйк трокових візників, нову пропозицію щодо полагодження цього страйку.

Власники знов відкинули попередні пропозиції урядових посередників.

Рівночасно заявили вони, що готові піти в суд, щоби переконатися, чи зарядження стейтового ґовернора про воєнний стан у місті згідні з конституцією.

ВІДКРИТТЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ КОНВЕНЦІЇ НА ФИЛИПИНАХ.

МАНІЛА. — Тут зібралася конституційна конвенція Филипинських островів, котра має вирішити політичну долю Филипинських островів згідно з конґресовою резолюцією Тайдинґза й Мекдофія.

Зазар при відкриттю конвенції прийшло до поважних забурень. Одна частина делеґатів конвенції не хотіли признати Мануелови Кесонови, президентови филипинського сенату, права відкрити конвенцію. Кесонови вдалося дістати це право аж тоді, як він загрозив повною резиґнацією. Потім прийшло до нових забурень, як стали вибирати голову конвенції. Засідання першого дня скінчилося серед загального галасу, серед котрого тільки з трудом удалося ухвалити повідомлення до американського конґресу про відкриття конвенції.

ЗНОВ ГОВОРЯТЬ ПРО РОСІЙСЬКІ ДОВГИ.

ВАШИНҐТОН. — У четвер мають початися наново конференції між представниками американського уряду й большевицьким амбасадором за сплату царських довгів.

ТЕЖ ХОЧЕ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧИМ У РОСІЇ.

НЮ ЙОРК. — Сюди приїхав російський письменник Юрій Попов як представник „Міжцерковного й Міжнародного Комітету Допомоги Голодуючим Округам Совітської Росії", що має свою головну кватиру у Відні.

ВЕЛИКІ ПОЖАРИ ЛІСІВ НА ЗАХОДІ.

САН ФРАНСІСКО. — Через посуху повстало багато пожарів у стейтах Скалистих гір та на побережу Тихого океану.

Тисячі людей треба було наняти для боротьби з пожежами лісів, збіжа й пасовиск. Шкоди від огню величезні.

Згоріло між іншими у північній Каліфорнії місто Дорис, що виросло з табору лісових робітників. Його відбудова коштуватиме 300,000 долярів.

Про подібні пожежі доносять теж з Канади, з провінцій Квебеку, Онтаріо й Британської Колюмбії.

ЗНАЙШЛИ ВИГАСЛИЙ ВУЛЬКАН НА АЛЯСЦІ.

ФОЛС ПАС (Аляска). — Відомий дослідник ледняків, о. Бернард Гобард, відкрив близько кінця півострова Аляски новий кратер вигаслого вулькану, більший від Анякчака. Обвід кратеру виносить понад 30 миль.

Експедиція о. Гобарда мала до поборення величезні труднощі, як несподівані виливи рік, напади медведів, розбиття виправи. Зате кратер, каже відкривець, це одно з чуд світа.

СУД ДАЛІ КАРАЄ ЗА ҐАЗЕТЯРСЬКУ ТАЙНУ.

ДЕНВИЛ (Кентокі). — Суддя Гарлен казав замкнути вже шестий раз двох ґазетярів, котрі не хочуть подати жерела своїх відомостей.

За шестим разом з ними замкнено теж одного студента, котрий відмовився дати судови зізнання на тій основі, що ці зізнання могли би його обтяжити.

ЗНАЙШЛИ ОСТАНКИ ВИГИБЛИХ ЗВІРІВ.

Прибувші до Билингз (Монтана) на розсліди викопаних „передпотопових" звірів учені Американського Музею ствердили, що відкриті кістяки давніх звірів не належать відай до ніякої відомої досі породи вигиблих звірів та що ці звірі прийдеться назвати новим імям. З розсліду землі, в котрій їх знайдено, виходить, що звірі жили яких 125 міліонів літ тому.

КАНАДІЙСЬКА БІБЛІОТЕКА ІМ. І. БОБЕРСЬКОГО.

В Канаді довший час відчували потрбу окремої установи, що збирала би документи життя й праці Українців у Канаді. Тими документами є всякі українські книжки, часописи та оповістки, друки в англійській мові, що торкаються Українців, листи, рисунки, світлини й ріжні памяткові предмети. Початок до заснування такої установи дав проф. І. Боберський, який призначив на те свою бібліотеку, збірку рисунків, світлин і ріжних предметів, які він збирав від свого приїзду до Канади в 1920 р. аж до 1933 р. Збірку проф. І. Боберського творить: 69 річників часописів, 2,727 книжок в українській і англійській мові, 6,186 рисунків і світлин, фільмові світлини, світлини на скляних плитах, ріжні кліші та уладження. Збірка стада власністю окремої установи, що називається „Канадійська Бібліотека", над якою має нагляд Товариство опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла в Вінніпеґу. Рішенням управи цього т-ва устійнено назву тої установи з додатком ім. І. Боберського. Знаком бібліотеки є бобр, що стинає дерево для будови загати. Управу бібліотеки творять: К. С. Продан як голова, Д. М. Ільчишин секретар, Е. Василишин скарбник, о. П. Божик орґанізатор купна дому для бібліотеки і С. Савула правний дорадник.

РОЗШУКИ ЗА ЗОЛОТИМ СКАРБОМ.

На Кокосових островах переплатило вже багато людей життям. Яхт одного американського міліонера, що причалив недавно до Кокосових островів, знайшов одного Анґлійця, що шукав за золотим скарбом, Джорджа Кокнеля, ледви живого з виснаження. Він був останнім з англійської виправи, що під проводом капітана Стентона вибралася на Кокосові острови шукати скарбів, закопаних піратами. Одинадцять осіб з тої виправи згинуло, тільки Кокнель залишився живим. Справою занявся тепер суд. Кокнель хоче вертатись з новою експедицією на Кокосові острови.

КОНЯ Й КОРОВУ ЯК ПЕРЕДПЛАТУ ЗА ҐАЗЕТУ.

В Ґаявата, Кензас, виходить часопис „Ґаявата Ворлд". Через депресію фармери не мають грошей на передплату того часопису, але не хотять з ним розстатися, тож платять передплату в натурі. Ґазета набирала вже як передплату барабоь, горіхів, збіжа, вудженини, навіть бочки кваценої капусти. А недавно редактор приняв коня як передплату. Потім один фармер привів корову і дістав посвідку на заплачену передплату до року 1945.

ВАРВАРСТВО НА ОЧАХ ПУБЛИКИ.

В середу 27. червня, прохожі на Ґубернаторських валах проти вул. Скарбівської у Львові були свідками жахливої сцени: пять рослих драбів напали якогось молодця з довжезним волоссям і так його збили, що він обкровавлений відійшов кілька кроків і впав на пісок, що швидко почервонів від калюжі крови. Що сталось з ним дальше не знати, бо відійшов. Не знати також, які це були порахунки. Драби ніким не спинені відійшли у верх валів. Було це в білий день, по 18-тій годині. Довкола не було ніотного поліцая.

ПЛЯН ПЕРЕСЕЛЕННЯ 6,000 ХУДОБИ.

Манітобський уряд застановляється над пляном переселення 6,000 штук рогатої худоби з полудневo-західньої частини провінції в інші сторони, щоб вратувати її перед голодовою смертю. Посуха і скакуни знищили пащу в тій частині провінції й худоба та коні терплять голод. Уряд застановляється ще й над другим пляном: висилкою пащі в ті сторони.

ІНДІЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ.

Як повідомляють з Калькути, анґлійський уряд згодився на оснування міжнародного буддистичного університету, який повстане протягом пятьох літ у місцевости Сарнат біля Бенарес, де Будда виголосив свою першу проповідь, кидаючи в ній перші кличі нової реліґії. В тім місці має повстати тепер університет, що згуртує найвизначніших індійських учених.

НЕЗВИЧАЙНІ НАУКОВІ ДОСЛІДИ.

На засіданні хемічно - фізикального товариства у Відні, в якому взяли теж участь члени товариства біольоґічного, мав виклад професор К. Гефлер про свої довголітні досліди над життевою субстанцією. Гефлер дійшов до деяких небувалих експериментів, піддаючи протоплязму впливови ріжних хемічних сполук. Протоплязма це основа всього життя, „прасубстація" твердить цей учений; хто хоче зрозуміти дещо із життевих тайн, мусить спершу досліджувати ту дивну рідину, що знаходиться у життедайній клітині.

СУНИЦІ ВИГИБАЮТЬ.

Так стверджують французькі й англійські вчені. Вони ствердили, що в лісах Франції та Англії все менше суниць і як так дальше піде, то за кількадесять літ суниці щезнуть з лиця землі. В обох тих державах суниці не тільки щезають як ростини, але й марніють з року на рік, наче би прийшов на них час деґенерації. В Англії стверджено, що в деяких лісах суниць уже зовсім нема. Обчислено, що в третині лісів і борів, де давніше суниці росли масово, тепер нема з них ані сліду. Тим явищем зацікавилися вже деякі наукові установи в Европі і Канаді, але досі не вдалося розслідити, яка причина вимирання тої ягоди та чи та причина лежить в самій ростині, чи може появився в лісах шкідник, що нищить суниці. Сяк чи так треба бути приготованим, що й у нашій країні появиться це явище природи.

ОГНЕМЕТАМИ ПРОТИ САРАНЧІ.

Східні околиці південно-африканської Унії навістила саранча, що на 50 км. вкрила небо як чорна дощева хмара. Затривожене населення гнало як могло від себе ту хмару, аж врешті саранча звалилася зі силою тропікальної бурі на велику фарму. Під її навалою повгиналися дерева, а вся околиця нараз почорніла. В короткому часі на полях щезла всяка ростинність. Тимчасом до бою зі саранчею вирушили сотки робітників з огнеметами та арсеновими сикавками. Після „бою" простір на півтора кільометра здовж і вширш був покритий густими масами саранчі. Всеж таки багато шкідників полетіли дальше.

СМЕРТЬ ДВОХ ДІВЧАТ У ВОГНІ.

Жахливий випадок стався в Холоневичах, горохівського повіту. В стодолі Кипріяна Случика ночувала молодша його сестра Горпина разом з дівчиною Євдокією Литвинчук. Коли дівчата спали, зірвалась велика буря з громами. Від грому загорілася стодола. Заалярмовані сусіди кинулися ратувати, але зустрінулися зі значними труднощами з причини великого вітру. Дівчата пробудились, коли стодола вже була ціла у вогні і видістатись з неї було неможливо. Від диму вони втратили притомність і згоріли. Над ранком зі згарищ витягнули лише звуглені трупи нещасних дівчат.

ЛЬОЯЛЬНІ РУСІНІ.

Польська преса з великою приемністю повідомляє, що митрополит православної церкви Діонісій зложив вінок на могилі міністра Перацького. На прикріплених до вінка лентах було написано: „Митрополит Діонісій міністрови Перацькому".

З тоїж самої катеґорії льояльних Русінуф виїхали були кулька разом із польською прогулькою до Берліна. Німці витали Поляків, угощували, говорили приятельські промови, а українські колтуни слухали й підідали смачно. Ота жебрацька душа, яку так ненавидів Франко, отой лукавий, суетний рід, який проклинав Шевченко, майже сто років тому, ще не загинув. Українці жаліються, що до них ніхто з чужинців не виявляє ніякої пошани. Справді світ мусів би бути цілком іншим, а ті чужинці мусілиб мати психіку отих льояльних Русінуф і „верних хахлов", щоб нас цінити. Кожний нарід має таке признання у зовнішньому світі, яке сам собі здобуде. Якеж признання можуть мати Українці, яких православний митрополит Діонізій затверджує видання православного молитвенника в польській мові, мовчки погоджується на те, щоб українських дітей вчити православної реліґії польською мовою? Ліпше булоб цим людям відразу стати Поляками, приняти римо - католицизм, виректися раз назавжди своєї приналежности до української нації, а не баламутити український нарід і заявляти всюди про свій патріотизм, наділіж вислугуватися Полякам, щоб одержати ордер „Польонія Реститута", чи мати по смерти напис на гробі: „Зложил тутай своє косці за льояльносць вобец Польскі".

ЮГОСЛАВІЯ ПРОТИ ВТРУЧАННЯ ІТАЛІЇ В СПРАВИ АВСТРІЇ

ІТАЛІЯ ЗІБРАЛА ВІЙСЬКА ТАКОЖ НА КОРДОНІ ЮГОСЛАВІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Посол Югославії в Німеччині, Балуджич, якого вважають близьким приятелем короля Югославії, заявив, що Югославія не стерпить втручання Італії в справи Австрії. Коли треба буде зовнішньої інтервенції в Австрії, то, на думку посла, це справа Ліґи Націй, а не окремої держави. Посол Балуджич увесь час працює над зближенням Югославії та Німеччини й при його старанню вже наступило певне порозуміння між цими двома державами.

Кореспонденти ріжних ґазет подають, що одночасно з концентрацією військ на австрійському кордоні Італія зібрала також велику армію на кордоні з Югославією. Війська там стоять у віддалі півтори милі від кордону, жиють в походних наметах, які укриті в лісах.

СУДЯТЬ УБИВНИКІВ ДОЛЬФУСА.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Розпочався воєнно-полевий суд над убийниками канцлера Дольфуса. Покищо стали перед суд два чоловіки, а саме: бувший підофіцир армії, Планета, який убив канцлера, та Гольцведер, що кирував захопленням будинку канцлерства та нападом на уряд. Обом грозить повішення.

Інші арештовані, в числі більше як сотка осіб, скоро також будуть поставлені перед воєнно-полевий суд. Вразі засудження на смерть їх чекає розстріл.

ЗНОВУ РОСІЙСЬКО-ЯПОНСЬКЕ ЗАГОСТРЕННЯ.

ТОКІО (Японія). — Наступило погіршення відносин між Японією і Росією. Кілька днів тому японський міністер справ загряничних передав російському комуністичному урядови пропозицію уряду Манчука в справі відкуплення ним від Росії Східньо-Китайської залізниці. Свою пропозицію японський міністер Ґірота зробив катеґорично, як останнє слово.

Пропозицію цю Росія або могла приняти цілком, або відкинути, але ніяких переговорів не передбачалося. Російський амбасадор Юренев тепер заявив, що Москва вважає дуже низькою ціну, запропоновану їй за залізницю. На це Ґірота відповів, що його місія посередника скінчена й тепер Москва може говорити безпосередньо з урядом Манчука.

Ніхто не вірить, що такі переговори будуть доцільні, бо уряд Манчука робить лише те, що наказує йому Японія. Тому Москва й хотіла говорити про залізницю безпосередньо з Японією, щоб скорше полагодити справу.

ЗНАЙШЛИ НЕВІДОМИЙ НАРІД.

ЛОНДОН (Анґлія). — В Новій Ґвінеї знайдено невідомий нарід, що в числі 200,000 заселює межигіря Ґвінеї. За всіми ознаками, нарід цей дуже старої цивілізації, але здичавів, будучи відірваним від світу кілька тисяч років.

На теренах цього народу знайдено сліди старої єгипетської та південно-американської цивілізації. Тепер перед ученими стоїть завдання дослідити, що це за нарід і як він там опинився.

КОРДОНИ АНҐЛІЇ — РІКА РАЙН.

ЛОНДОН (Анґлія). — Підчас дебат над асиґнуванням грошей на розбудову анґлійської воєнної повітряної фльоти, заступник премієра Британії, Болдвін, заявив, що тепер треба вважати кордони Англії не на проливі між Анґлією та континентом, а на континенті. Ріку Райн, що є кордоном Франції та Німеччини, Болдвін називає кордоном Анґлії.

Пропозиція уряду перейшла й на воєнну повітряну фльоту ухвалено кредити яких домагався уряд.

НОВИЙ ВИНАХІД МАРКОНІЯ.

РИМ (Італія). — Славний винахідник сенатор Марконі демонстрував свій новий винахід. Він при помочі ультра-радіових промінів керував кораблем у ґустій мряці. При помочі цих промінів кождий корабель зможе проходити найнебезпечніші місця „насліпо" підчас густої мряки.

Цей винахід багато прислужиться до безпеченства морської та повітряної плавби.

СТАРІСТЬ БЕРЕ СВОЄ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Тут розповсюднилася чутка, що стан здоровля президента Гінденбурґа погіршився. Але професор Завербрух, що недавно відвідав президента, каже, що нема нічого злого, хоч, приймаючи на увагу старий вік президента, завжди треба сподіватися природніх комплікацій та погіршення в його фізичнім стані.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БРЕХУН ПРИЗНАЄТЬСЯ

З Москви прислано до „Ню Йорк Таймсу" сенсаційну телеґраму. Каже вона, що большевицька ґазета „Ізвєстія" помістила статтю відомого московського письменника Іллі Еренбурґа, в котрій він критикує большевицьку політику супроти чужинецьких туристів по Росії.

Еренбурґ збирає зміст своєї статті у таких словах: „Як ви відвідуєте Росію, то побачите там тільки те, що вони хочуть, щоби ви бачили. Чужинецькі відвідувачі дістають фальшивий образ Союза Совітських Соціялістичних Републик".

Еренбурґ попирає свою статтю фактами. Він самий пережив раз таке: Казав собі в однім готелю подати чаю. Він не міг чаю допроситися. Питався, чи нема прислуги. Показалося, що в готелі було 300 душ прислуги, але в той час їх учили говорити до американських гостей: „Витайте в Союзі Совітських Соціялістичних Републик!" Большевицьке туристичне бюро каже музиці грати „Гей ухнєм!" та інші „російські кавалки", відомі чужинцям з каберетів по Ню Йорку й Парижу. Словом, каже Еренбурґ, вони роблять нам штучну атмосферу, бліду відбитку старих днів, давно минулих.

В усіх цих словах нема, очевидно, нічого сенсаційного. Це все вже давно говорили всі люди, котрі відвідували Росію з отвертими очима. І сензація не в цьому, а в тому, що це говориться в большевицькій ґазеті. Досі говорилося таке тільки в небольшевицькій пресі. Досі за такі слова правовірні большевицькі ґазети лаяли чоловіка контрреволюціонером, буржуазним наймитом і т. п. Нині це все знаходимо підтверджене в большевицькій ґазеті. Є там навіть стара пригадка про „патьомкінські села".

Зовсім природно тепер виринає питання: Чому большевики дозволяють своєму наймитови наплювати в лице всім своїм аґентам і письмакам, котрі досі всіми силами лаяли кождого, хто тільки сказав таке, що тепер пише Еренбурґ в „Ізвєстіях". Ціль статті ясна: вона має викликати враження серед майбутніх туристів, що тепер у Росії перестануть шахрувати туриста, показувати йому підроблений образ Росії; що аж тепер дадуть йому волю оглядати все, що йому подобається, та бачити справжній образ краю.

Очевидно, й це є брехня. Брехун признається до брехні тільки тому, бо його на брехні переловили, а признається на те, щоби своїм признанням добути собі віру для своєї дальшої брехні.

Е. Онацький.

„ХАЙ ЖИЄ ДУЧЕ-СЕЛЯНИН!"

„Дуче" — це Мусоліні. В італійській мові „дуче" означає — „провідник", „отаман". І в італійському фашизмі це йменння зробилося ніби другим імям Мусолінія, як найвищого провідника італійського народу.

Отже — „Хай жиє дуче-селянин!"

Ми — яких дві сотки ріжного народу, італійські міністри, високі гієрархи фашистівської партії, італійські журналісти, кореспонденти закордонних часописів, фотоґрафи, і звичайні собі люди з сусідніх хат — товпилися на дворі новенького хутора, намагаючись не виходити з тіни, що падала від дво-поверхової хати, а він — „дуче" — на молотилці, в розтібнутій сорочці, з закасаними рукавами, в шоферському картузі і автомобільних окулярах від пороху, ретельно працював, заливаючись потом під палючим сонцем. Навкруги нього працювала ціла родина господаря — чотири дівчини й два хлопці, з котрих один, в одягу аванґардиста (парубка-фашиста, що є ще занадто молодий, щоби носити фашистівську сорочку) мало не за кожним десятим снопом, що йшов через руки дівчат до рук Мусолінія, вигукував: — „Хай жиє дуче-селянин!"

Минулого року, цього самого дня Мусоліні таксамо молотив дві години, освячуючи своїм особистим прикладом фізичну працю селян, що повертали цю ще так недавно неплідну болотисту землю в заорані й оброблені поля. І цього року він уважав потрібним повторити обряд. За програмою, яку кожний з присутніх мав в руках, обряд молочення мав продовжуватися лише одну годину, — але година пройшла, Дуче молотив далі. Лише зняв свій автомобільний картуз та надів великий соломяний капелюх, що його тут мали від сонця всі робітники. Але присутні почали вже втомлюватися. Сонце пекло з безхмарного неба без жалю. Староче, секретар партії, що теж був на молотилці, але лише в якости глядача, готового кожної хвилі виконати наказ Мусолінія вертів у руках маленький золотий годинник, не знаючи, що з собою робити. Нелегко вистояти отак під сонцем півтори години, нічого не роблячи! Нарешті він нахилився до Мусолінія і показав йому годинник. Але Мусоліні лише хитнув головою.

— Дуче сказав, що працюватиме до півдня!...

Натовп заплескав, загреміли вигуки „Хай жиє дуче-селянин", але один французький журналіст не витримав: — „Ні, це вже занадто! Вимагати від нас, щоби ми тут під сонцем дивилися впродовж трох годин на цю монотонність!" Робота йшла швидким темпом. Величезна молотилка викидала з себе пуки соломи, хмари пороху і струмок чистого зерна. Ґурт молоді, до якої поволі почали приставати мало не всі присутні, виспівував хором народні, головним чином, вояцькі пісні. Міністер хліборобства Ачербо, побачивши в мене на грудях тризуб, зацікавився його значінням та хвалив приємну естетику нашого національного гербу... На блакитному небі ніби золота стилізована птиця нашої колишньої слави, нашої будучої волі...

Але не місце було тут говорити про політику. Забагато цікавих! На близькому дереві співали цикади, толосячи велику спеку. І один німецький журналіст, що їх ніколи не чув, питав мене:

— Що то за птиці, що співають на дереві?

— Та то зовсім не птиці!

— Алеж вони співають на дереві!

— А ви думаєте, що як ви вилізете на дерево та заспіваєте то вже й зробитеся птицею?...

Рівно в дванацятій годині Мусоліні підвівся, запорошений, червоний та спітнілий, і, спираючись рукою на край молотилки, сказав, коли грім оплесків трохи вщух:

— Хочу сказати вам лише дві речі: Перше, що доба переваги інтелектуальної роботи мусить скінчитися. Мусить бути освячена робота на землі. Поширення інтелектуалізму є загрозою для життя нації, бо інтеліґенція є все неплідна, або обмежується на одній дитині. Римська імперія повстала завдяки зусиллям селян і почала підупадати, коли Греція і Схід заразили її отруєю інтелектуалізму. Селянство заплідное землю й своєю плодючістю підтримує й поширює життя нації. І тому ось те друге, що я хотів вам сказати: цього самого дня будучого року я молотитиму першу пшеницю Сабавдії".

Сабавдія — є цілком новим містом, яке повстало наслідком заходів Мусолінія на просторах давніх Понтійських болот, тепер за фашизму майже просушених. Першим містом, тут вибудуваним за Мусолінія, є Літорія. Відмолотивши зерно, Мусоліні, а за ним і всі присутні подалися автомобілями до Сабавдії на сніданок, а потім до Літорії, де Мусоліні запросив із собою на міську башту самих лише кореспондентів закордонних часописів, щось коло двацяти люда. І тут, показуючи рукою на величезні простори, що відкривалися з високої башти:—Все це, — сказав він, — ще недавно було болотом, на якому на протязі століть виживлялася — і то дуже зле і мізерно — хіба сотка людей. Тепер тут жиє вже — і то в дуже вигідних умовах, як ви могли ствердити — шістьдесять чотири тисячі люду. На протязі 1923 року тут померли лише 24 осиби, а народилося 304. Відсвятковано 129 нових шлюбів. Всіх вас тут присутніх я запрошую вже тепер на 18 грудня цього року на відкриття нової провінції, яку ми тут орґанізуємо, та на заклодини першого каменя нового — вже третього — міста — Понтинії".

В голосі його почувалося задоволення й гордість з осягнених наслідків. Я стояв поруч з ним і дивився на натовп, що далеко внизу хвилювався, вимахував капелюхами й хусточками та виґукував славу свойому дуче.

— Ечеленца, яку архитектуру ви більше волієте? Літорія є вже досить модерна, а Сабавдія навіть дуже витримана в новому раціоналістичному стилі...

— Кожне століття мусить мати свій стиль. Пройшли часи різьблених колюмн, пройшли часи вузеньких біфорних вікон, з яких Джульєта виглядала свого Ромея. Вимагаемо тепер побільше світла, сонця, повітря, чистоти. Чим більше раціонального модернізму, тим краще, аби лише було здорово й гарно, і щоб задовольняло дійсні потреби життя...

Сходячи з башти, Мусоліні хотів вапізнатися з кожним журналістом зокрема. Довідавшися, що я Українець, він затримав трохи мою руку в своїй, ніби хотів щось сказати, але... не сказав нічого. І що міг би сказати відповідальний голова уряду українському журналістови, в присутности двох десятків інших журналістів, з котрих деякі належали до країн, українській ідеї ворожих?...

А проте — спогад про дуче-селянина, що особистим прикладом намагається піднести й освятити селянський труд та повернути інтеліґенцію і безробітне робітництво до землі, залишиться певно одним із найцікавіших спогадів мого життя.

СУЧАСНЕ МІЖНАРОДНЄ ПОЛОЖЕННЯ І ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА

(Промова голови Союза Укранок, посолки Мілени Рудницької, при відкриттю Українського Жіночого Конґресу в Станиславові дня 23. червня 1934 року).

(1)

Великий, святочний день!

Велика святочна хвилина!

Виїмковий це день пятьдесятиліття роковин, які сьогодні святкуємо. Він небуденний і світлий також тому, що ось сьогодні відбувається перший загальний всеукраїнський Жіночий Конґрес. І скажім собі щиро: те, що нам вдалося здійснити сьогоднішній Конґрес, те, що ми зуміли збірним зусиллям зреалізувати задумане діло, — те, що ми знайшлися тут разом, — не вважаючи на всі труднощі зовнішнього і внутрішнього характеру, всупереч усім перешкодам, всім малодушам і людям злої волі наперекір, — це наповнює нас не тільки радістю, але й гордістю. Чи не перший це раз в українській історії відбувається зїзд з такою широкою територіяльною базою? Чи не перший це раз після катастрофи у визвольній боротьбі зібралися Українці ріжних земель, ріжних світоглядів, вірувань, переконань і партій, зединені одною спільною національною ідеєю, надихані бажанням, щоби її в собі скріпити, в інших розпалити, щоби її якнайкраще у дійсність перевести.

Зібралися українькі жінки у свідомій співвідповідальности за українську дійсність, як свідомі співтворці української майбутности.

Одначе на нашу радість паде велика, чорна тінь. У незвичайно відповідальних часах і у виїмково важкому, просто траґічному положенні доводиться нам відбувати цей конґрес. І тому простіть, Дорогі Сестри, що ці слова привіту не можуть бути такі беззастережно радісні, такі безжурно погідні, як може повинні би бути.

Святкуємо цей 50-літній ювилей українського жіночого руху в незвичайно важких часах. Мабуть не переживав ще український нарід у своїй історії такого лихоліття, не переходив ніколи досі такого пекла фізичних і моральних страждань. Внаслідок невдачі визвольної боротьби українські землі розшматовані між чотири держави. І чим далі від нашої останньої визвольно-державної спроби, тим ясніше розуміємо і тим дошкульніше відчуваємо траґедію нашої бездержавности. Тим краще здаємо собі справу, що значить недостача політичної незалежности. Це не тільки економічний визиск, але й нужда, не тільки чужа школа, але й марнування велитенських засобів потенціяльної духової енерґії, які дріматюь у нашій дітворі, не тільки культурна відсталість, але й духове каліцтво. Бездержавність — це підсвідоме почуття меншевартности в одних і почуття нестерпного пониження і сорому в інших. Це ті безмежні моральні шкоди, які відбиваються на психіці довгих поколінь. Це чужі аґентури, це ломання душ і спідлювання характерів, це наша кволість і нікчемність аж до найстрашніших форм рабства і найглибшого морального упадку, аж до національного відступства і зради.

Тоді, як інші маленькі народи, без великого минулого і без великих матеріяльних і моральних засобів, силою політичної конюнктури стали самостійними державними орґанізмами, наш народ не вмів здійснити найвищої форми свого самоозначення, не вмів оформувати себе в державу, як еманацію всіх своїх політичних, господарьких і культурних сил.

Одначе це не вичерпує ще траґізму положення Українського Народу. Наш материк, найбільша, головна частина нашого народу — не могла прислати на це свято своїх представниць.

Те що діється нині на радянській Україні, переходить межі найбільш хоробливої уяви. На окреслення цього є тільки одно слово: жах. Там іде боротьба не за владу, не за громадські права, не за особисті вольности, а за найбільше елементарні засоби людського животіння. Ось ми є свідками, як наш віковий ворог — Москва — почав із нами боротьбу за само наше біольоґічне існування. Він відбирає нам навіть ті джерела прожитку, якими користуються півдикі мешканці найстрашніше експльоатованих кольоній. Ось ми є свідками винищування нашого народу голодом, витвореним свідомо й зорґанізовано, як методою, що має на ціли приборкати, здушити всі протирадянські настрої, всі самостійницькі течії і національно-державницькі змагання народу.

(Дальше буде).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

У Шікаґо помер дня 7-го липня ц. р. **Василь Влощак**, член братства св. Стефана, від. 221 У. Н. Союза. Похорон відбувся 11. липня при участи членів бр. св. Стефана, родини і знакомих, котрі відпровадили останки покійного з погребового заведення до української гр.-кат. церкви св. Николая, а опісля на український цвинтар.

Покійний був довголітнім членом відділу 221 У. Н. Союза. Полишив дружину, дві дочко і одного сина. Походив з міста Гологори, пов. Золочів, Західня Україна.

Братство св. Стефана складає щиру подяку всім учасникам похорону за те, що востаннє віддали прислугу покійному. — Вічна Йому память!

Тарас Шпікула, секр.

Стефанія Нагірна.

ДЕНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ НА ЕМІҐРАЦІЇ

(Реферат, читаний на І. Українськім Жіночім Конґресі).

Дуже болючою для нас у сучасний мент є проблема денаціоналізації українських дітей на еміґрації, викинених судьбою поза межі батьківщини.

Питання це вже декілька разів порушувалося на сторінках нашої преси, деколи в приватних розмовах і врешті докладно обговорювалося на одному з засідань Українського Жіночого Союзу в Празі, де й зродилась думка виготовити доклад на цю тему, щоби й ширші круги громадянства, зокрема жінки, цим питанням зацікавилися і зрозуміли, якою поважною загрозою для майбутности українського народу є сучасний стан наших дітей на еміґрації.

В декого з присутніх може бути враження, що я надаю еміґрації надто велике значіння, але треба мати на увазі, що на Східній Україні вже 15 років жорстоко переводиться плянове винищування українського народу, а й інші частини української землі знаходяться в таких умовах, що нормальний розвиток народу неможливий. Отже для нас має вартість кожна одиниця і ми мусимо її берегти.

Моїм завданням подати хоч приблизні статистичні відомости про українських дітей на еміґрації, зясувати причини денаціоналізації, та намітити шляхи поборення її.

Відомости ці будуть далеко неточні, бо замало часу і можливости мала я для того, щоби зібрати інформації з усіх українських кольоній.

Найточніші відомости будуть про дітей-еміґрантів у Чехословаччині, де найлекше було зібрати інформації та дослідити причини денаціоналізації.

Загально беручи, справа виглядає трагічно.

Ми мусимо застановитися над тим жахливим явищем, що кільканацять тисяч наших дітей-еміґрантів можуть на все загинути для української нації, коли громадянство не постарається перешкодити цьому. Доля цих дітей не сміє бути для нас байдужою. Ми мусимо памятати, що яка молодь, така й будучність народу.

Проблема національного виховання наших дітей-еміґрантів тепер незвичайно актуальна й ми мусимо присвятити їй якнайбільше уваги.

Молоде покоління, що прийшло на еміґрацію немовлятами, або народилося вже на чужині, в більшості виростає і виховується в чужому окружені і тому наражене на повну денаціоналізацію. Це явище траґічне тим, що денаціоналізація дітей відбувається не тільки в подружах мішаної національности, але, на жаль, і в подружах, де родичі обоє є Українцями.

Головною причиною є те, що родичі, як це найчастіше буває, цілий день заняті поза домом заробітком. Тут мова про робітників. Дитина залишається сама дома, а властиво на вулиці, постійно в чужому окружені.

Після 6 років має на неї домінуючий вплив чужа школа. Вона рідної мови майже не чує, тому звикає говорити, навіть думати, чужою мовою. Батькам ніколи дитиною займатися і так процес денаціоналізації все більше й більше поглиблюється. Зпочатку родичі говорять з дитиною по українськи, але коли бачать, що дитина вже ліпше розуміє, коли до неї заговорять мовою, яку вона чує в школі й на вулиці, самі починають говорити цею мовою і не тільки з дітьми, але й між собою.

Дуже вражає факт, що батьки, хоч самі національно свідомі, часто несвідомі злочину, який виконують на дітях. Це не перешкаджає їм самим гуртуватися у своїх національних орґанізаціях і вважати себе українськими патріотами.

Найбільше болючим є факт, що жінки-Українки, що вийшли замуж за чужинців, самі дуже швидко денаціоналізуються; мало того: вони сторонять від своїх, переймаються психольоґією своїх мужів, починають думати їх катеґоріями, забувають зовсім рідну мову й назавжди перестають бути Українками, а про їх дітей нема що й говорити.

Можнаб було над цим явищем і не зупинятися, колиб воно було істотне для жінок інших національностей, які опинюються в подібній ситуації, але, на жаль, там завважуємо протилежне явище. Нераз можна бачити, що жінка Московка або Чешка, що вийшла замуж за чужинця, зуміла як не зденаціоналізувати свого чоловіка, то принайменше зробити прихильником свого народу.

Поколіняж таких мішаних подруґів майже завжди було втрачене для української нації. Незвичайно траґічний є стан дітей, сиріт, яких батьки, борці за волю України, на віки залишили, а матері-чужинки на свій спосіб калічать.

Чи таку долю готовив батько своїй дитині? Чи за те проливав кров, щоби його дитина збільшувала кадри чужого, часто ворожого нам, народу?

І чи вдасться нам, навіть при найліпшій волі, повернути таку дитину українській нації?

Також з болем приходиться ствердити, що й деякий процент української еміґраційної інтеліґенції, зокрема та, яка набула громадянство держави, в якій перебуває, можливо зогляду на карієру, не приймає участи в українськім громадськім житті, а діти їх дуже рідко національно свідомі. Докладніше над цим питанням зупинюся, коли буду розглядати стан наших дітей в поодиноких еміґраційних кольоніях.

Найбільшим центром є Польща, де українська еміґрація обеднана в 86 осередках і нараховує 10,954 осіб, з цього приблизно 3,000 дітей. Відомости ці можуть бути неточні, бо вони зроблені на основі звіту УЦК ще в 1933 р.

Не помилюся, думаю, коли скажу, що більше як половина цих дітей не знає української мови, що більшість з них перебуває на чисто польському терені, в чужому окруженні, а у великому проценті це діти з подружа мішаної національности. Треба підкреслити, що проблема денаціоналізації цікавить тепер українську еміґрацію в Польщі Зустрічаються в часописах відозви до свідомого громадянства допомогти в цій справі й навіть намічувано пляни, в який спосіб перешкодити цій денаціоналізації, а саме:

1) мається на увазі зробити докладний реєстр дітей-еміґрантів;

2) засновувати дитячі садки й початкові школи;

3) посилати дітей до українських шкіл в Галичині;

4) висилати дітей на вакаційні оселі в українські табори і т. д.

Конкретними здобутками на цьому полі в даний момент — це декілька дитячих садків по ріжних еміґраційних осідках, школа й дитячий клюб у Варшаві й врешті закуплення землі в Перемишлі на будову захисту, який вже почали будувати на весні 1934 р. Та, на жаль, нема матеріяльних засобів, щоби закінчити почате діло. Тут поміч свідомого громадянства є необхідна.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛЕТУН.

Модерна техніка нині манить гонеодного в свої обійми, а головно молодь. Молодь, уроджена й вихована в добі машини, найбільше нею захоплюється і найбільше її опановує для власного вдовілля.

Одною з найважніших під цей мент ділянок — є модерне летунство. І нема нині ніодного молодця, який не мріяв би про лет у синю безмежну даль.

Однак не кождий до цього надається, а зрештою це річ покищо закоштовна, щоб перший ліпший ентузіяст міг собі на це позволити.

Далеко вперед у летунстві посунулись народи державні, а ми (аж прикро вічно повторяти тесаме) все позаду, хоч здібних людей у нас не брак. Ми щойно починаємо будувати нове життя і тому лиш тут і там повстають шляхотні прояви опановування всяких ділянок модерного життя.

Хочу саме сказати про одного нашого **українського летуна Петра Туліґловича.**

Жиє він з ріднею в Нюарку, Н. Дж., і все можна бачити його між своїми людьми в українських організаціях, де він бере живу участь.

Щоб дати змогу шановним читачам нашої преси ближче запізнатися з ним, пішов я до нього дещо розвідати.

Летун Петро Туліґлович це стрункий, 24-літній молодець, надзвичайно товариський і тихий, говорить мало й зрівноважено. На його спокійному лиці так і пробивається холоднокровність і певність себе, що є незбитою ознакою доброго летуна. А його скромність і щирість у відношенні до інших зєднали йому прихильність усіх, які його знають.

Пізнався я з п. П. Туліґловичем кілька місяців тому і коли ми стрінулися тепер, він з легкою усміщкою сказав: „Гало”! Витаємося і сідаємо біля стола, на якому лежить його знимка в летунському строю біля літака.

„Це ви?” — кажу, беручи знимку в руки.

„Так — відповідає — це зроблено минулого тижня, коли я літав з деякими нашими громадянами”.

„Простіть — кажу — п. Туліґлович, що хочу вас дещо спитати”.

„Прошу дуже, що хочете знати?” — запитує мене.

Потім я ставлю кілька питань, на які одержую відразу відповідь:

„Пане Туліґлович, чи можу спитати, де ви родились?”

„Тут, в Америці”.

„Виж говорите добре по українськи”.

„Чомуж ні! Дома все чую свою рідну мову, а також ще в десятому році життя вчився я по українськи”.

„Як давно ви почали вчитися літати?”

„Вже буде три і пів року”.

„Чи маєте вже „лайсенс” на літання?”

„Очевидно, що маю”.

„З якою думкою ви почали вчитися літати?”

„Моєю мрією було перелетіти з Америки аж на Україну й у тій надії я почав учитися”.

„Дуже гарно! А коли ви думалиб летіти?”

„Задумую летіти наступного року весною, якщо лиш дістану маленьку поміч від української еміґрації в Америці”.

„Я думаю, що українське громадянство тут, в Америці, вже нераз дало доказ зрозуміння нашої справи й цим разом засвідчить це знову своєю помічю у ваших намірах”.

„Як пожиємо, то будемо знати”.

„Що задумуєте робити після лету на Україну?”

„Повернуся сюди й думаю вчити нашу молодь модерного лету”.

„Ще одно, п. Туліґлович: чи належите до українських орґанізацій?”

„Так!” — коротко каже летун.

На цім ми скінчили розмову. Тоді щиро дякую п. П. Туліґловичеви за його слова й бажаю йому найкращих успіхів у ділі на шляху до величі української нації.

Прощаємося з теплим усміхом.

Степан Фік, Нюарк, Н. Дж.

М. С.

У БАРВАХ ЦВІТІВ.

Ой, піду я левадою, полем,
Поміж ниви, що під небом голим,
Пільних цвітів жмуток назбираю
І в китицю рясну поскладаю.

Буду барви до барв я рівнати
І минувшість свою споминати...
Скільки є барв у цвітках цих пишних,
Стільки згадок літ моїх колишніх.

Що цвіточки невинні, біленькі,
Це дитячі літа молоденькі;
Що червоні цвітки повні, зрілі,
Це юнацтва літа набренілі.

Що жовтаві, рожеві і сині,
Це тужливі літа на чужині;
А ті цвіти, що від відру тануть,
Це ті літа, що марно так вянуть.

Ой, піду я левадою, лугом,
Пущу полем з вітрами я тугу;
В цвітах пишних оживлю надії,
Щоб не гасли літа молодії.

— То занадто комічне! Одного дня я виграю в покера, а потім на другий день програю!

— Дам тобі дуже просту раду на це: грай лише що другий день!

— О, цей образ ти намалював дуже влучно! Вже як на нього лише поглянути, то спливає слинка!

— Як можеш так говорити про сонце?!

— Ах так! А я думав, що на цьому образі намальований розкраяний кавун!

ЗБІРКОВА ПУШКА „БОЄВОГО ФОНДУ О.У.Н.”

Центральна Управа О.Д.В.У. оголосила таку відозву:

Для збільшення до відповідних розмірів грошевої допомоги, яку дає О.Д.В.У. і вся решта української еміґрації в Америці революційній визвольній боротьбі О.У.Н., 4-тий Зїзд О.Д.В.У., що відбувся 23-го і 24-го червня 1934 р., встановив систему збірок спеціяльних пушок **„Боєвого Фонду О.У.Н.”** та поширення тих пушок масово на цілі Злучені Держави Америки та Канаду.

Зайвим є спеціяльно підкреслювати факт, що справа грошевої допомоги визвольній акції Українського Народу є першим і найважливішим завданням, ба обовязком — української еміґрації в Америці, бож Америка була головним завданням еміґрацій інших народів в минувшині. Цю допомогу несе наша еміґрація від самого початку існування революційних сил на Українських Землях. Спитати треба, чи ця допомога, яка йде від нас на боєву акцію тепер, є такою великою, якою вона повинна та може бути?

Кожний погодиться з тим, що в української еміґрації в Америці повинно знайтися десятки разів більше гроша на визволення України, ніж вона дає тепер.

В чому лежить **причина** цеї відносно малої грошевої допомоги? — В цьому, що справа збирання грошевих датків від громадянства на визвольну акцію не була дотепер як слід зорґанізована.

Минулого року ця допомога визвольній боротьбі заледви перевищала $4,000. А чейже українська еміґрація в Злучених Державах, якої начисляється коло 750 тисяч, **може** спромогтися на побільшення цеї суми **бодай вчетверо.** Та вона не могла того доконати, вживаючи до праці тих засобів, яких вживала дотепер. А тими засобами, попри доривочні принагідні збірки, були головно підприємства. Тому одначе, що останніми часами, які є дуже тяжкі, жадні підприємства не вдаються успішно, а коли навіть є успішними, то поїдають львину частину приходів на покриття коштів, — ці доривочні збірки та підприємства разом приносять дуже малі результати.

І так, через брак зорґанізованости та пляновости збіркової акції, еміґрація не тільки не вичерпувала дотепер своїх можливостей як важливого чинника в пособленні визвольній боротьбі, але й велика частина тяжко запрацьованого українського гроша йшла намарне, — на це лише, щоб, ось наприклад, сотнею долярів, витрачених на підприємство, здобути смішно малу нераз суму на висилку до краю.

Щоб уможливити еміґрації зложення такої допомоги, на яку вона безумовно може спромогтися, та щоб пособити пекучим справам революційних змагань, ОДВУ рішила справу грошевої допомоги відповідно зорґанізувати. В тій цілі вироблено пушки **„Боєвого Фонду О.У.Н.”.** Ці пушки 4-тий Зїзд ОДВУ одобрив та поручив Центральній Управі ОДВУ їх поширити між українське громадянство в Злучених Державах і Канаді, як також щоб вона збірки до тих пушок переводила у відповідний спосіб.

ПЛЯН ЗБІРОК: ТРИ ЗБІРКОВІ СЕЗОНИ ЩО РОКУ.

Плян переведення збірок такий:

Щорічно ведеться збіркові кампанії в трох сезонах: осінню (кампанія листопадова), зимою (кампанія новорічна) і весною (кампанія великодня).

Кампанії кожного сезону треватимуть як слідує:

Кампанія листопадова від літних вакацій до 15-го грудня;

кампанія новорічна від 15-го грудня, на протязі святочної пори, до кінця лютого;

кампанія великодня від 1-го березня (марта) до 15-го червня.

Ці, що збирають до пушок, складають свої збірки при кінці кожного сезону на руки місцевих наставників, одержують посвідки на зібрані на протязі сезону і зложені гроші та порожні пушки до дальшої збірки в слідуючому сезоні. Місцеві наставники відсилають всі гроші до Центральної Управи ОДВУ. При Центральній Управі створена є спеціяльна Комісія Боєвого Фонду, до якої увійшли товариші: **Іван Ґельнер,** голова; **Мирон Сітницький,** секретар; **Евстахій Кревинь,** касієр; **М. Новак** і **А. Дубас,** члени. — Ця комісія завідує виключно збірковою акцією. Вона має вироблене спеціяльне конто щадниче в банку, де складає гроші та висилає їх що якийсь час до краю, а при кінці кожного збіркового сезону (тобто три рази на рік) проголошує в пресі точний звіт.

Місцевими наставниками збіркової акції є голови місцевих відділів ОДВУ, а де нема відділу, там визначиться спеціяльних громадян, яких проголоситься в пресі.

В цей спосіб збіркові пушки три рази на рік будуть випорожнювані і знову пущені в обіг.

ВИГЛЯД ПУШКИ.

Сама пушка є мала і дуже вигідна: плеската, округла (розмірів 2 і пів цаля в прорізі) на обох її боках на синьому тлі є золотий тризуб-меч і букви „БОЄВИЙ ФОНД О.У.Н.”, як також анґлійською мовою вписана адреса Центральної Управи ОДВУ: **Executive Committe of O.D.W.U., P. O. Box 13, Sta. D, New York, N. Y.**

Її дуже вигідно носити завсіди при собі в кишені.

ЯК ЗБИРАТИ?

Наші громадяни звичайно розуміють під назвою „жертва” якусь більшу суму: бодай одного доляра, а в найгіршому випадку пів доляра або „кводра”. І неодин дав би нераз якусь жертву, та щож, коли на „кводра”, або більше не може позволити, або не має при собі, а менше дати, то або стидається, або вважає таку жертву такою малозначною, що по неї не варто й руки простягати. Одначе які величезні суми гроша криються в тих власне „малозначних”, дрібних центах, чи „ніклях” та „даймах”, на які майже кожний громадянин може завсіди спромогтися. — І згадати лише, скільки то нагод має кожний з нас до зібрання таких „дрібних” центів: на вулиці, в публичному місці, в хаті, при стрічі зі знайомими, товаришами, кревними, на товариських забавах та зібраннях, на весіллях, хрестинах чи інших подібних оказіях, в Народніх Домах та під церквами, на ріжних підприємствах, — одним словом, всюди, де лише можливо. Така збірка не вимагає жадних спеціяльних зусиль, лише використання кожної нагоди.

Кожний збирач може кожного сезону зібрати бодай $1, тобто на рік бодай $3. (По обчисленню до пушки повинно вміститися коло $5). Бо колиб він сам лише кожного дня вкладав до пушки по одному центі, то за рік буде мати в пушці понад $3.50. Колиж зважимо знову, що в обіг випуститься 5,000 пушок (покищо лише 3,000) та що серед 750,000 Українців в Америці повинно чейже знайтися 5,000 таких одиниць, що солідно працюватимуть, збираючи постійно, при кожній нагоді до пушок, то ясно кожному стає, яку суму еміґрація дасть що року на боєву акцію; скільки труду і гроша українського робітника та робітниці заощадиться й не піде на марне.

Ось великі можливости, які має наша еміґрація на полі несення матеріяльної допомоги боротьбі за визволення й розбудування України, а про які вони дотепер ніколи не подумала. Не теоретична це пропозиція, а реально й правильно обдуманий плян, який відтепер ми будемо реалізувати й мусимо його держатися на майбутнє. Лише в цей спосіб будемо служити справі визволення України як слід!

Пушки ці деякі вже роздано на Зїзді, а решту Центральна Управа ОДВУ висилає до відділів ОДВУ і громад. Провідники відділів ОДВУ і громад хай роздадуть їх між своїх членів та громадян та дадуть належні пояснення. Хай збирачі відразу кинуться горячо до праці та розпічнуть **першу збіркову кампанію!**

НАДЗВИЧАЙНА УДАРНА КАМПАНІЯ В ЛИПНІ І СЕРПНІ 1934.

Заки розпічнеться листопадова збіркова кампанія (яка за пляном має тревати від вакацій по 15-го грудня), ми, в звязку з бурхливими сучасними подіями в краю, отсим проголошуємо надзвичайну

УДАРНУ ЗБІРКОВУ КАМПАНІЮ

на протязі двох місяців, **липня і серпня 1934 р.** До кінця серпня всі вислані тепер пушки повинні бути заповнені та випорожнені. Потому розпічнеться регулярна листопадова кампанія.

ВИКОНАЙТЕ СВОЮ ЧАСТИНУ ПРАЦІ!

Хай кожний, хто одержить таду пушку, розважить у свойому українському серці свій народній обовязок та згадає на ці події, які на нього покладає революційна Орґанізація Українських Націоналістів в краю, яка не збиранням жертв, але кровю та життям своїх членів платить за визволення України. Хай він під знаком недалекої спільної побіди всього Українського Народу йде з пушкою „Боєвого Фонду О.У.Н.” між український загал в Америці та хай доложить всіх зусиль, щоб ця пушка була заповнена по назначений час кожного сезону!

Будь свідомий того, Український Націоналісте і Націоналістко, що збираючи „дрібні” центи до пушки „Боєвого Фонду О.У.Н.”, Ти виконуєш частину великанської праці над відродженням Українського Народу та відбудуванням ВІЛЬНОЇ, СОБОРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

Всі громадяни в Америці і Канаді повинні піти назустріч збирачам „Бойового Фонду” до пушок, у тому розумінні, що своїми дрібними жертвами помагають реалізувати українські народні ідеали!

ХАЙ ЖИЄ УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА РЕВОЛЮЦІЯ! — УКРАЇНА ПОНАД ВСЕ!

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА О.Д.В.У.

Ню Йорк, Н. Й., дня 2-го липня 1934.

(П. С. — По додаткові пушки належить звертатися до Центр. Управи О.Д.В.У. на адресу:)

**Executive Committee of O.D.W.U.
P. O. Box 13, Sta. D.
New York, N. Y.**

Ґеза Лясльо.

СИЛА ЗАВИСТИ

Несподівана злива заскочила мене на вечірньому проході. Я мусів поступити до якоїсь невеличкої коршми. Тут усе перейшло запахом алькоголю та тютюновим димом. При кожному столі сиділо по кількох людей.

Лише при одному столику з боку сидів самітно якийсь чоловік, на якого лиці видно було велику рану. Правий бік лиця був зівсім здоровий, зате з лівого боку не було ока та брови. Це поправді, була одна червона рана, вигоєна, поморщена від швів, що йшли на всі боки.

Я замовив вечерю. Мій сусід попивав від часу до часу вино та розглядався довкола.

Так їли ми, пили й мовчали.

Нараз тут зараз біля дверей зчинилася сутолока, потім завзята бійка. До коршми впала якась жінка й викрикала голосно.

Від стола, що стояв найближче дверей підвівся якийсь чоловік. Жінка хлюснула йому чимсь у лице. Чоловік скрикнув пронизливо й упав.

Ні з цього ні з того зчинилася бійка між жінками та мужчинами.

Як прийшов жандарм, в коршмі затихло. Почулися урядові запити та жалісливі відповіди. Люди забралися, наймичка взялася збирати побите скло з долівки, перед новими гістьми пінилося свіже пиво.

Я глянув на мого сусіда.

— Вітріоль — сказав він глухо.

— Певно зі зависти, — відповів я нерішучо.

— Напевно, — сказав мій сусід, що видно ждав лише нагоди, щоби почати балачку. — Позволите, що представлюся. Називаюся Осип Тикала. Це моє маловідоме назвище... Говорили про мене багато під іншими назвищами: на Балкані я був відомий, як мистер Бравн, у північних краях юрба захоплювалася мною, як віце-графом Де Дінероа, а в Америці знали мене, як мандарина Кіянту...

— Не знаю, чи пригадуєте собі мене... Я був славним присмирником звірів... І знаєте — неабияким... Я тресував гуси, свині, ведмеді, собаки, коти, тигри, льви, лямпарти...

Перестав говорити, похнюпив голову, нахмарився.

За хвилинку говорив далі:

— Розповім вам одну пригоду... Було то тоді, як я працював у славному цирку Барнума. Дістав я тоді до тресури тигрицю Федру з Ґуджарату. Величезний звір, довгий півтретя метра. Тресував я Федру разом із чотирма пантерами. Вперше з тими пятьма звірами виступив я в Лондоні. До звичайних продукцій додав я ще одну: Федра мусіла скакати мені над головою через горіючий обруч, що його ззаду за мною держав вгору мій помічник.

Ніколи не приключилася навіть найменша пригода. Коли зором не зумів доволі усмирити кровожадних звірюк, то вживав нагайки й усе з успіхом.

Я жив скромним самітним життям.

Перед виступом, щоби мати спокійні нерви я купався у воді 23—25 ступнів.

На кохання не мав я часу й охоти...

Та раз зазнайомився я з жінкою, багатою бразилійською плянтаторкою.

Було то в Парижі. Підчас полудневої проби прийшов до мене якийсь льокай в лїберії та сказав, що його пані хотіла би подивитися на Федру в клітці.

Ледви це сказав, як у цирковій стайні зявилася висока, смаглява жінка, широкоплеча, а вузька в стані, як дівчинка.

Подала мені своє назвище.

Я вклонився та попровадив її до Федри.

Входжу до клітки, отвираю рукою пащу тигра та ріжними такими жартами доказую, що то за лагідна звірюка.

Жінка просить мене на чай. Пробую відмовитися, виправдуюся, що вже небаром буде вистава.

Тоді вона каже:

— Поїдете до мене моїм автом, воно потім відвезе вас до цирку.

Годі було відмовитися. Жила за містом. Уже підчас їзди ошоломлений обняв я її та став цілувати.

Як вона цілувала мене, здавалося мені, що то цілує мене тигриця Федра, що нараз якимсь чудом перемінилася в жінку.

Вистава давно зачалася, коли я вернувся до цирку з її хати. Я мав іще настільки часу, щоби переодягтися та взяти нагайку. За хвилину стояв я в великій клітці, уставленій посеред арени.

Пять моїх звірів впустили до мене по черзі з малих кліток, у яких їх принесли.

Всі посідали чемно на своїх маленьких стільцях. Лише Федра, як переходила попри мене, наїжилася нараз та стала гаркотіти. Ніколи того не бувало.

Я крикнув на неї гостро. Нерадо підійшла до свого стільця, станула біля нього, та не вискочила на нього, як повинна була зробити.

Я мусів знову крикнути на неї. Вишкірила зуби.

Я здрігнувся з переляку.

Це мені досі ніколи не траплялося. На хвилиночку перестало мені битися серце, в горлі здавило мене лиховісне прочуття.

Я з великим трудом заволодів над собою.

Луснув із батога та гостро глядів Федрі у вічі. Вона скулилася, потім виконувала слухняно, хоч нерадо, всі приписані штучки.

Прийшла остання точка мого виступу.

За мною станув помічник, у руках держав горіючий обруч.

Федра зірвалася зі стільця.

Та замісць бачити її тіло, що мчалося би мені понад головою, я побачив із лівого боку, як грізно підняла лапу з кривими кіґтями й ударила мене нею в лице...

Я впав на арену. Чотири місяці лежав я в шпиталі.

Багато роздумував я над цією пригодою. Щож це сталося того вечора з лагідною Федрою? На цей запит я знайшов лиш одну відповідь: того вечора не мав я часу викупатися перед виставою.

Федра, як минала мене, почула запах гарної креольки та з зависти, того прастарого інстинкту самиці, кинулася на мене, подібно, як перед хвилиною при тамтому столі жінка облила вітріолем свого любка.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. Дж.

Збірка на „Рідну Школу" на врочистости 25-літнього ювилею громадської діяльности гр. Теодосія Каськова.

Ґрупа приятелів гр. Теодосія Каськова, дякоучителя української католицької церкви в Нюарку, влаштувала йому з приводу 25-ліття його праці в нюарській громаді ювилійний обід. Ювилей влаштовано як несподіванку: комітет з 7 осіб наняв галю й приготовив обід без його відома. Його введено на салю аж тоді, як гості сиділи за столом. Допера тоді до нього промовив голова комітету, гр. І. Лисак, даючи йому до зрозуміння ціль обіду.

По тостместрі промовляли підчас обіду бачимо гостей, як оо. Данилович, Лотович, пп. Мурашко, Слободян, Маційовький, Кернс і багато інших. Бесідники підносили з одного боку заслуги ювилята, а з другого боку цю новину серед українського народа, що заслуженого для народа робітника, замісць лаяти, величається та дається йому заслужене признання. Серед такого настрою товариська забава тревала кілька годин.

При кінці забави гр. Роман Слободян звернув увагу учасникам, що ювилей чоловіка, котрого величається народним робітником, ще краще звеличати жертвою на народні ціли, та закликав присутніх до зложення жертви на „Рідну Школу". Заклик знайшов скоро відклик серед присутніх. Зложили на цю ціль: по $5: д-р Тулиґлович і І. Штоґрин; по $2: о. Данилович, Р. Слободян, Ґ. Скіра, М. Скіра, Кучкуда, В. Сидорович, І. Лисак; по $1: В. Гіба, В. Савіцький, М. Фатюк, Ядловський, М. Мурашко, В. Кернс, П. Маційовський, А. Ґела, А. Дідиливський, Т. Шеремета, С. Рудий, О. Лисак, О. Витязь, Марія В. Настюк, Катерина Настюк, І. Мохналь, М. Шумейко, С. Шумейко, М. Колбі, Д. Карач, Р. Бардаль, М. Дзера, В. Весолович, А. Райца, А. Сурма, М. Вовчук, М. Дубас, С. Зілінський, В. Дубас, Р. Дубас, І. Бакун, Л. Муляр, І. Залепський, М. Намісняк, І. Настюк, В. Настюк і Н. Н. — Дрібними датками $3.45. — Разом $63.45.

Жертву вже вислано до рідного краю через „Обєднання".

Гість.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

З нагоди 4-го Зїзду ОДВУ в Ню Йорку зібрано такі жертви на визвольну боротьбу: тов. ім. І. Франка, 97 від. У. Н. С., Пасейк, Н. Дж. $5; від. 22. ОДВУ, Бронкс, $28.73; бр. св. Андрея, від. 66 У. Н. С., Ню Йорк, Н. Й., $5; від. 277 У. Н. С., Гартфорд, Конн., $5; від. 67 У. Н. С., Ансонія, Конн., $5; 38 від. ОДВУ Гемпстед, Л. Ай., $5; від. 8. ОДВУ, Клівленд, О., $10; від. 29 ОДВУ, Трентон, Н. Дж., $5; Консисторія Укр. Прав. Церкви, Картерет, Н. Дж., $10; від. 9. ОДВУ, Сиракюз, Н. Й., $5; від. 5. Червоного Хреста, Гартфорд, Конн., $5; від. 11. ОДВУ, Ню Йорк, Н. Й., $25; від. 11. М. У. Н., ОДВУ, Ню Йорк, Н. Й., $25; бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. С., Ню Йорк, Н. Й., $10; панна Анастасія Галабан, від. 36 ОДВУ в Ембрідж, Па., $25; Д. Ґула, $5; Анна Зборівська $2; пані К. Марущак $2; від. М. У. Н., Честер, Па., $5; від. 17. ОДВУ, Провіденс, Р. Ай., $5; Я. Кулинич $5; А. А. Грановський $5; д-р Н. Пелехович $5; Г. Копач $5; по $2: О. Березівський, М. Філь, Анна Крута, П. Мороз, І. Семеден, Софія Березівська, Анна Концевич, А. Кондрат, В. Ґульовський; по $1: о. Ст. Мусійчук, М. Швець, О. Боднарчук (мол.), Ю. Сидор, Р. Рибак, Р. Луців, І. Гупало, Г. Мельник, М. Улан, С. Піщак, Г. Гаврилюк, І. Урбан, В. Бардек, В. Дичко, М. Маєра, о. В. Лотович, К. Боднар, Ю. Драґан, о. І. Гундяк.

На концерті жертвували по $5: В. Калина, Н. Кравчук, С. Уорчак; по $2: І. Гудима, Агафія Бундяк, д-р Л. Мишуга, П. Білик, о. В. Горохівський; по $1: М. Сітницький, Н. Н., М. Мурашко, Г. Герман, Ю. Сидор, Г. Гаврилко, М. Пізнак, Р. Ґолембйовський, П. Сталін, Е. Дичко, Марія Януш, Т. Свистун, П. Дуда, В. Гультай, Й. Бурбела, М. Леськів, М. Шеґрин, Н. Н., Т. Дутчак, Н. Н., Г. Волічинський, Д. Заверуха, І. Ворона, А. Хадай, С. Грабовський, Л. Стандрет, М. А. Десортіно, Г. Фісанік, П. Заяць, В. Бріль, Марія Олексин, А. Мельник, Анна Брикович, пані П. Дичко, П. Бабисюк, П. Задорецький, В. Найдан, І. Сорока, Н. Н., І. Паньків, Г. Матковський, Р. Слободян, К. Миронюк, Н. Цимбалістий, І. Кобан, І. Сивак, Т. Дубик, В. Ступницький, О. Р.; по 50 ц.: Анна Дусаненко, Полупа, М. Гира, А. Климишин, М. Пасічник, Н. Н.; по 25 ц.: Оксана Авраменко, М. Мельник, М. Маліцький, Т. Комарновський, К. Л.

Збірка під церквами: укр. гр. кат. церква з цвітів $26.60, з панахиди $11; українська прав. церква на 14. вул. в Ню Йорку з цвітів $8.74, з панахиди $8.63; укр. прав. церква, Бронкс, з цвітів $1.97, з панахиди $3.85; укр. кат. церква Джерзи Сити, Н. Дж., з цвітів $9.40; укр. кат. церква в Брукліні, Н. Й., з цвітів $7; укр. кат. церква в Йонкерс, з цвітів $4.50; укр. прав. церква, Нюарк, з цвітів $2; з панахиди $1.70; укр. кат. церква в Нюарку з цвітів $1.77.

Еспанада, Онтаріо, Канада, від прихильників ОУН переслав Д. Галущак $5.25. Жертвували: по $1: Д. Галущак, О. Плюта; по 50 ц.: Н. Гнатюк, Г. Савіцький, В. Дмитрів; по 25 ц.: М. Сикач, В. Сироїд, В. Козаченко, І. Василів, Г. Сироїд, В. Лущак, М. Калинка.

Разом всього приходу було $682. — По відтягненню видатків вислано на боєву акцію $351.54.

Окружна Управа ОДВУ в Ню Йорку, Н. Й.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

З ТЕКИ ГРАФОЛЬОҐА.

ХАРАКТЕР ПИСЬМА У СУДОВИХ ПРОЦЕСАХ.

Хто уважно слідкує за ходом судових процесів, той з певністю запримітив, що майже в кожному з них забирає голос судовий знавець - графольоґ. Зокрема в останніх двох десятках літ зайняла судова графольоґія одно з перших місць між науками криміналістики. Кожному цікаво знати, відкіля взялася та молода наука і якими способами чи методами вона послуговується.

Справжні початки ґрафольоґії сягають дуже давніх часів. Як тільки люди почали послуговатись письмом, спостерегли, що кожна людина має своєрідний почерк. Опісля почали вони робити порівнання між поодинокими рисами вдачі людини. ьогодні існує вже дудосліди стали згодом властивими підвалинами ґрафольоґії, себто науки, що займалася в першу чергу описом вдачі людини. Сьогодні істнує вже дуже обширна її література; що більше, витворилися поодинокі її галузи. Найцікавіці — це досліди дитячих почерків, прослідження поодиноких хоріб (т. зв. ґрафольоґія патольоґічних письм) та досліди над вибором звання, що їх проводиться на підставі аналізи нахилів та здібностей людини.

Трохи відокремлене становище займає судова ґрафольоґія, що крім законів ґрафольоґії характерольоґічної користується теж найновішими здобутками наук технічних, як: хемічною аналізією, оптичними приладами тощо. Праця знавця-ґрафольоґа в судовому процесі обмежується до двох підстанових завдань:

I. Перевірки, чи анонімне письмо є ідентичне з письмом обвинуваченого.

II. Ствердженням правдивости (ориґінальности) письма, документу тощо. Перший випадок трапляється постійно, другий, рідше, з огляду на те, що вміле підроблення чужого письма вимагає крім великої вправи ще й неабияких здібностей.

Судові експерти мусять поводитися в обох випадках незвичайно обережно. Одначе часто трапляється, що знавець не може видати остаточного рішення. Причиною є переважно брак відповідної скількости підставового матеріялу (бо матеріял, що його беруть від обвинуваченого на суді, т. зв. порівняльний, добути не важко). На жаль, не всюди знаходимо сумлінних судових знавців. Буває, що до цього такого важного та відповідального діла беруться люди, що про судову графольоґію та її методи не мють майже ніякого поняття. Це звичайно заанґажовані судовою владою вчителі каліграфії, літератури і подібних фахів. Вони не стараються та часто не всилі простудіювати фахову літературу, а не маючи відповідної практики, видають найчастіше фальшиві осуди, послуговуючися при тім нераз особистою симпатією; а коли йде про справу політичну, то звертають увагу на опінію міродайних чинників, тощо. Автор цих рядків знає наприклад випадок, коли один адвокат, що залюбки починається як ґрафольоґічний експерт, потрапить уже на підставі кількох букв, писаних олівцем у формі друку, очеркнути з геніяльною певністю тотожність (ідентичність) двох письм. Очевидно, що таку методу можна пояснити тільки повним незнанням предмету, або... несовісністю.

Проти таких судових знавців повинна виступити ціла суспільність, у першу чергу адвокати, що заступають справи своїх клієнтів. Тому-то це питання дуже важне та актуальне, особливо під нинішню пору. Актуальне воно передовсім для оборонців у судових процесах.

Інж. Роман Крохмалюк.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 1 6. ЛИПНЯ РОЗМОВИ ПРО ВІЙНУ ЗБІЛЬШУЮТЬСЯ. (8).

Секретні розмови між Берліном та Віднем ставали все частішими. Думають, що в тім часі рішалася справа війни й миру. Історики схиляються до того, що властиво підчас тих розмов була рішена справа війни. Особливе значіння надають побаченню німецького канцлера Бетман-Гольвеґа та австрійського амбасадора Гояса й Цімермана. Можливо, що це побачення було рішаючим для подій у 1914 році, які звязані з убивством Франца Фердинанда.

Бетман-Гольвеґ заявив, що він розпічне диплъоматичну акцію, щоб прихилити Болгарію на сторону Німеччини та Австро-Угорщини, а також акцію, яка привелаб до стислішого порозуміння між Румунією й Австро-Угорщиною. Кірм того він катеґорично заявив, що Німеччина буде твердо стояти на стороні свого союзника Австро-Угорщини й що вона ніколи не лишить її саму, особливо в часах крізи. Німеччина прирекла свою підтримку Австрії без огляду на її форму.

В той саме день кайзер Вільгельм покликав до себе адмірала Капеля, який тепер керував справами міністерства фльоти. Адмірал Тірпіц був у тім часі на вакаціях. Кайзер і адмірал стрінулися в Потсдамі. Там вони довго ходили в саду. Кайзер пояснював адміралови тяжку крізу, яка все розросталася через конфлікт між Австро-Угорщиною й Сербією. В свою чергу кайзер домагався докладних відомостей про боєве поготівля фльоти.

Пізніше кайзер Вільгельм покликав до себе в Потсдам ґенерал-ляйтнанта Бертраба, який тепер виконував обовязки начальника ґенерального штабу, поки той був на вакаціях. Зібравши всі відомости про стан німецької армії, Вільгельм заявив, що він не думає, щоб Росія й Франція були приготовані тепер до війни. На його думку ті держави ще мають перевести реорґанізацію армії, перезброєння своїх армій і т. д. Кайзер тоді не думав про можливість війни.